

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ (ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ)

ΚΕΙΜΕΝΟ

Διονύσιος Σολωμός
Ο ΚΡΗΤΙΚΟΣ

3 [20.]

Ακόμη ἐβάστανε ἡ βροντή.....
Κι ἡ θάλασσα, πού σκίρτησε¹ σάν τὸ χοχλὸ² πού βράζει,
Ἦσυχασε καὶ ἔγινε ὅλο ἡσυχία καὶ πάστρα³,
Σάν περιβόλι εὐώδησε κι ἐδέχτηκε ὅλα τ' ἄστρα.
5 Κάτι κρυφὸ μυστήριον ἐστένεψε τῇ φύσῃ⁴
Κάθε ὁμορφιά νὰ στολιστεῖ καὶ τὸ θυμὸ ν' ἀφήσει.
Δέν εἶν' πνοὴ στὸν οὐρανὸ, στὴ θάλασσα, φυσώντας
Οὔτε ὅσο κάνει στὸν ἀνθὸ ἡ μέλισσα περνώντας,
Ὅμως κοντὰ στὴν κορασιά, πού μ' ἔσφιξε κι ἐχάρη,
10 Ἑσειότουν τ' ὀλοστρόγγυλο καὶ λαγαρό⁵ φεγγάρι.
Καὶ ξετυλίζει ὀγλήγορα κάτι πού ἐκεῖθε βγαίνει,
Κι ὁμπρὸς μου ἰδοὺ πού βρέθηκε μία φεγγαροντυμένη.
Ἔτρεμε τὸ δροσάτο φῶς στὴ θεϊκιά θωριά της,
Στὰ μάτια της τὰ ὀλόμαυρα καὶ στὰ χρυσὰ μαλλιά της.

4 [21.]

Ἐκοίταξε τ' ἀστέρια, κι ἐκεῖνα ἀναγαλλιᾶσαν,
Καὶ τὴν ἀχτινοβόλησαν καὶ δέν τὴν ἐσκεπάσαν.
Κι ἀπὸ τὸ πέλαο, πού πατεῖ χωρὶς νὰ τὸ σουφρώνει⁶,
Κυπαρισσένιον ἄνδρα τ' ἀνάστημα σηκώνει,
Κι ἀνεῖ τς ἀγκάλες μ' ἔρωτα καὶ μέ ταπεινοσύνη,
Κι ἔδειξε πᾶσαν ὁμορφιά καὶ πᾶσαν καλοσύνη.
Τότε ἀπὸ φῶς μεσημερνὸ ἢ νύχτα πλημμυρίζει,
Κι ἡ χτίσις ἔγινε ναὸς πού ὀλοῦθε λαμπυρίζει.
Τέλος σ' ἐμέ πού βρίσκομαι ὁμπρὸς της μέσ στα ρεῖθρα⁷,

¹ σκίρτησε: ἀόριστος σε θέση παρατατικού («σκιρτούσε»: ἀναταρασσόταν).

² χοχλὸ: κοχλασμός, βράσιμο.

³ πάστρα: καθαρότητα, διαύγεια.

⁴ ἐστένεψε τῇ φύσῃ: ἐπιβλήθηκε (στὴν πλάση), τὴν ἀνάγκασε...

⁵ λαγαρό: διαυγές, καθαρὸ, φωτεινὸ.

⁶ χωρὶς νὰ το σουφρώνει: χωρὶς καν νὰ ρυτιδώνει, χωρὶς καὶ κατὰ τὸ ἐλάχιστο νὰ υποχωρεῖ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ νεροῦ στο βῆμα της, χωρὶς νὰ βυθίζεται.

- 10 Καταπώς στέκει στο Βοριά ή πετροκαλαμίθρα⁸,
 Όχι στην κόρη, αλλά σ' έμέ την κεφαλή της κλίνει.
 Την κοιτάζα ό βαριόμοιρος, μ' έκοίταζε κι εκείνη.
 Έλεγα⁹ πώς την είχα ιδεί πολύν καιρόν όπίσω,
 Κάν¹⁰ σέ ναό ζωγραφιστή μέ θαυμασμό περίσσο,
 15 Κάνε την είχε έρωτικά ποιήσει ό λογισμός μου,
 Κάν τ' όνειρο, όταν μ' έθρεφε τό γάλα τής μητρός μου.
 Ήτανε μνήμη παλαιή, γλυκιά κι άστοχισμένη,
 Πού όμπρός μου τώρα μ' όλη της τή δύναμη προβαίνει.
 Σάν τό νερό πού τό θωρεϊ τό μάτι ν' αναβρύζει
 20 Ξάφνου όχ¹¹ τά βάθη τοϋ βουνοϋ, κι ό ήλιος τό στολίζει.
 Βρύση έγινε τό μάτι μου κι όμπρός του δέν έθώρα,
 Κι έχασα αυτό τό θεϊκό πρόσωπο για πολλή ώρα,
 Γιατί άκουγα¹² τά μάτια της μέσα στά σωθικά μου,
 Πού έτρέμαν και δέ μ' άφηναν νά βγάλω τή μιλιά μου.
 25 Όμως αυτοί¹³ είναι θεοί, και κατοικοϋν άπ' όπου
 Βλέπουνε μέσ στην άβυσσο και στην καρδιά τ' άνθρώπου,
 Κι ένιωθα πώς μοϋ διάβαζε καλύτερα τό νοϋ μου
 Πάρεξ άν ήθελε τής πω μέ θλίψη τοϋ χειλιού μου:
 «Κοίτα με μέσ στά σωθικά, πού φύτρωσαν οί πόνοι

 30 Όμως έξεχειλίσανε τά βάθη τής καρδιάς μου.
 Τ' άδέλφια μου τά δυνατά οί Τοϋρκοι μοϋ τ' άδράξαν,
 Την άδελφή μου άτίμησαν κι άμέσως την έσφάξαν,
 Τόν γέροντα τόν κύρην μου έκάψανε τό βράδι,
 Και την αύγή μοϋ ρίξανε τή μάνα στό πηγάδι.
 35 Στην Κρήτη
 Μακριά 'πό κείθ' έγίόμισα τέσ φοϋχτες μου κι έβγήκα.
 Βόηθα, Θεά, τό τρυφερό κλωνάρι μόνο νά 'χω.
 Σέ γκρεμό κρέμουμαι βαθύ, κι αυτό βαστώ μονάχο».

⁷ ρείθρα: (με την αρχαία σημασία, ρέεθρα) υδάτινα ρεύματα (σημερ. σημασία: χαντάκια, αυλάκια στο πλάι των δρόμων, κοίτες ποταμών).

⁸ πετροκαλαμίθρα: (αντιδάνειο: καλαμίτις < βενετ. pietra calamita)· είδος πρωτόγονης (επιπλέουσας σε δοχείο με νερό) μαγνητικής βελόνας από καλάμι, δείκτης πυξίδας· αλεξικέραυνο.

⁹ Έλεγα: συλλογιζόμουν, είχα την εντύπωση.

¹⁰ Κάν-Κάνε: λες και, είτε-είτε.

¹¹ όχ: (ιδιωμ. < έκ)· από. Πολύ συνηθισμένο στον Σολωμό.

¹² άκουγα: ένιωθα.

¹³ αυτοί – αντι αυτά (δηλ. τα μάτια): έλξη του γένους από το θεοί.

5 [22.]

- Έχαμογέλασε γλυκά στὸν πόνο τῆς ψυχῆς μου,
 Κι ἐδάκρυσαν τὰ μάτια της, κι ἐμοιάζαν τῆς καλῆς μου .
 Ἐχάθη, ἀλιά μου! ἀλλ' ἄκουσα τοῦ δάκρυου της ραντίδα¹⁴
 Στὸ χέρι, πού 'χα σηκωτὸ μόλις ἐγὼ τὴν εἶδα. —
- 5 Ἐγὼ ἀπὸ κείνη τὴ στιγμή δὲν ἔχω πλιά τὸ χέρι,
 Π' ἀγνάντευεν Ἀγαρηνὸ κι ἐγύρευε μαχαίρι·
 Χαρὰ δὲν τοῦ 'ναι ὁ πόλεμος· τ' ἀπλώνω τοῦ διαβάτη
 Ψωμοζητώντας, κι ἔρχεται μὲ δακρυσμένο μάτι·
 Κι ὅταν χορτάτα δυστυχιά τὰ μάτια μου ζαλεύουν¹⁵,
- 10 Ἀργά, κι ὄνειράτα σκληρὰ τὴν ξαναζωντανεύουν,
 Καί μέσα στ' ἄγριο πέλαγο τ' ἀστροπελέκι σκάει,
 Κι ἡ θάλασσα να καταπιεῖ τὴν κόρη ἀναζητάει,
 Εὐπνῶ φρενίτης¹⁶, κάθομαι, κι ὁ νοῦς μου κινδυνεύει.
 Καί βάνω τὴν παλάμη μου, κι ἀμέσως γαληνεύει. —
- 15 Τὰ κύματα ἔσχιζα μ' αὐτό¹⁷, τ' ἄγρια καί μυρωδάτα,
 Μὲ δόναμη πού δὲν εἶχα μήτε στὰ πρῶτα νιάτα,
 Μήτε ὅταν ἐκροτούσαμε¹⁸, πετώντας τὰ θηκάρια,
 Μάχη στενὴ μὲ τοὺς πολλοὺς ὀλίγα παλληκάρια.
 Μήτε ὅταν τὸν μπομπο-Ἰσοῦφ καί τς ἄλλους δύο βαροῦσα
- 20 Σύρριζα στὴ Λαβύρινθο π' ἀλαίμαργα¹⁹ πατοῦσα²⁰.
 Στὸ πλέξιμο²¹ τὸ δυνατὸ ὁ χτύπος τῆς καρδιᾶς μου
 (Κι αὐτὸ μοῦ τ' αὖξαιν') ἔκρουζε²² στὴν πλευρά τῆς κυρᾶς μου.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A1. Το ἔργο του Δ. Σολωμοῦ ἔχει δεχτεῖ επιρροές καὶ ἀπὸ το δημοτικὸ τραγούδι. Νὰ αναφέρετε τρία διαφορετικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ που εντοπίζετε στὰ αποσπάσματα τοῦ ποιήματος «Ο Κρητικὸς» καὶ γιὰ καθένα ἀπὸ αὐτὰ νὰ γράψετε ἓνα παράδειγμα.

Μονάδες 15

¹⁴ ραντίδα: ρανίδα (< ραίνω), σταγόνα, σταλαγματιά.

¹⁵ ζαλεύουν (< κοιν. ζαλώνω· φορτώνω, επιβαρύνω· ἢ κρητ. ζάλο· βήμα, βηματισμός): ζαλίζονται, αναστρέφονται (;) / βαραίνουν ἀπὸ κοῦραση.

¹⁶ φρενίτης: (< φρένα): φρενιασμένος, έξω φρενών, μανιακός, ταραγμένος· ο νους μου κινδυνεύει: πάω νὰ χάσω τὸ μυαλό μου, διακινδυνεύεται ἡ πνευματικὴ μου ἰσορροπία.

¹⁷ μ' αὐτό, ἀντὶ μ' αὐτὴ (τὴν παλάμη): λες καὶ, εἶτε-εἶτε.

¹⁸ ἐκροτούσαμε: συγκροτούσαμε, συνάπταμε.

¹⁹ ἀλαίμαργα: τὸ ἐπὶ ῥρημα μεταφορικὸ, πρὸς δήλωση τοῦ πολεμικοῦ μένους.

²⁰ πατοῦσα: (ἐδὼ ιδίως) κυρίεσα, κρατοῦσα κυριαρχικά.

²¹ πλέξιμο: ἡ πλεύση, τὸ κολύμπημα.

²² ἐκρουζε: χτυπούσε, ἐκρουε· πλευρά: τὸ πλευρό, τὸ πλάι.

B1. Σύμφωνα με τον Β. Αθανασόπουλο: «[...] Το φως μπορεί μες στο ποιητικό τοπίο του Σολωμού να μεταμορφώνει τα πράγματα και να μετουσιώνει τα σώματα που φωτίζει. Το φως είναι η ενέργεια του Θεού, είναι η όραση του Θεού.[...]». Στο κείμενο που σας δίνεται, να εντοπίσετε τέσσερα στοιχεία που υποστηρίζουν την παραπάνω άποψη (μονάδες 8) και να τα σχολιάσετε (μονάδες 12).

Μονάδες 20

B2. Να βρείτε και να σχολιάσετε :

α) τα τρία χρονικά επίπεδα στο απόσπασμα 5 [22.] (μονάδες 12) και

β) το περιεχόμενο και τον λειτουργικό ρόλο της παρομοίωσης στους στίχους 9-11 του αποσπάσματος 4 [21.] (μον. 8):

«Τέλος σ' έμέ πού βρίσκομουν όμπρός της μέσ στα ρεϊθρα,
καταπώς στέκει στό Βοριά ή πετροκαλαμίθρα,
Όχι στην κόρη, αλλά σ' έμέ την κεφαλή της κλίνει».

Μονάδες 20

Γ1. α) Να σχολιάσετε το περιεχόμενο των παρακάτω στίχων του αποσπάσματος 4 [21.] σε ένα κείμενο 100-120 λέξεων:

«Έλεγα πώς την είχα ιδεί πολύν καιρόν όπίσω,
Κάν σέ ναό ζωγραφιστή μέ θαυμασμό περίσοο,
Κάνε την είχε έρωτικά ποιήσει ό λογισμός μου,
Κάν τ' όνειρο, όταν μ' έθρεφε τό γάλα τής μητρός μου ·
Ήτανε μνήμη παλαιή, γλυκιά κι άστοχισμένη»

15 μονάδες

β) Να σχολιάσετε τις αλλαγές που συμβαίνουν στη ζωή και στο ήθος του Κρητικού στους παρακάτω στίχους του αποσπάσματος 5 [22.] σε ένα κείμενο 80-100 λέξεων:

«[...] άλλ' άκουσα τοῦ δάκρυου της ραντίδα
Στό χέρι, πού 'χα σηκωτό μόλις έγώ την είδα. —
Έγώ από κείνη τή στιγμή δέν έχω πλιά τό χέρι,
Π' άγνάντευεν Άγαρηνό κι έγύρευε μαχαίρι·
Χαρά δέν τοῦ 'ναι ό πόλεμος· τ' άπλώνω τοῦ διαβάτη
Ψωμοζητώντας, κι έρχεται μέ δακρυσμένο μάτι·»

(10 μονάδες)

Μονάδες 25

Δ1. Στα κείμενα του Δ. Σολωμού και του Κ. Καρυωτάκη που σας δίνονται, να εντοπίσετε (μονάδες 5) και να σχολιάσετε (μονάδες 15) δύο ομοιότητες και τρεις διαφορές ως προς το περιεχόμενο.

Μονάδες 20

Κ. Γ. Καρυωτάκης
ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ ΝΕΡΑΪΔΑ

Από τὰ βράχιν' ἀνάμεσα πετιέται 'να κεφάλιν
καὶ βλέμματα ὀλόγυρα σκορπάει φοβισμένα.
Ἐγὼ, κρυμμένος κάπου κεῖ στό ἔρημ' ἀκρογιάλιν,
τό βλέπω –σάν σέ ὄνειρο– μέ μάτια λιγωμένα.

Ἐνα κορμὶ παρθενικόν, γυμνὸ ἀργοπροβάλλει
κι ἀπλώνεται ἡδονικά σε κύματ' ἀφρισμένα·
ὁ ἥλιος ἐσκυθρώπασε μπροστά στά τόσα κάλλη,
τά κάλλη τ' ἀπολλώνεια καὶ τά φωτολουσμένα.

Ἀνατριχιάζ' ἡ θάλασσα στό θεῖο ἄγγισμά τους,
τά κυματάκια ἀπαλά μέ χάρη τ' ἀγκαλιάζουν
κι ἀχτίδες τά χαϊδεύουνε χρυσές στό πέρασμά τους.
Θεότρελος, ὁ δύστυχος, βουτιέμαι μέσ στό κύμα,
τά μάτια της τά θεϊκά μέ φόβο μέ κοιτάζουν καὶ χάνεται στή θάλασσα...
Ἦταν νεράιδα... Κρίμα!

Κ. Γ. Καρυωτάκη, *Ἀπαντα τὰ Εὐρισκόμενα*, Εκδ. Ερμής 2006, σ.161

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1. Ο Δ. Σολωμός ως εκπρόσωπος της Επτανησιακής Σχολής έχει δεχτεί επιρροές στο έργο του από το δημοτικό τραγούδι. Τρία διαφορετικά χαρακτηριστικά του δημοτικού τραγουδιού που εντοπίζονται στα αποσπάσματα που δόθηκαν είναι:

1. Ο ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος στίχος, ο οποίος αποτελείται από δύο ημιστίχια, εκ των οποίων το β' επαναλαμβάνει ή συμπληρώνει το νόημα του α'-ή κάνει μια αντίθεση. Ο σολωμικός δεκαπεντασύλλαβος έχει στενή συγγένεια με τον όμοιο στίχο της λαϊκής προφορικής λογοτεχνίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο στίχος «Ὅμως κοντά στήν κορασιά, πού μ' ἔσφιξε κι ἐχάρη» (στ.9, απ. 3 [20]).
2. Η χρήση του τριαδικού σχήματος, όπως φαίνεται στους στίχους «Κάν σέ ναό ζωγραφιστή μέ θαυμασμό περίσο, Κάνε τήν εἶχε ἐρωτικά ποιήσει ὁ λογισμός μου, Κάν τ' ὄνειρο, ὅταν μ' ἔθρεφε τό γάλα τῆς μητρός μου» (στ.14-16, απ. 4 [21]).
3. Η στενή επαφή του ανθρώπου με τη φύση, η οποία αισθητοποιείται με λυρικές εικόνες με ενδεικτικό παράδειγμα την παράσταση του αδιανόητου καθ' υπερβολή «Τότε ἀπό φῶς μεσημερνό ἢ νύχτα πλημμυρίζει» (στ. 7, απ. 4[21]).

B1. Συχνά στο σολωμικό ποιητικό τοπίο παρεμβαίνει το φως, το οποίο χάνει τη φυσική του διάσταση και ανασυντίθεται σε μεταφυσικό. Το φως αυτό είναι Θείο και σύμφωνα με τον Αθανασόπουλο «μπορεί μες στο ποιητικό τοπίο του

Σολωμού να μεταμορφώνει τα πράγματα και να μετουσιώνει τα σώματα που φωτίζει. Το φως είναι η ενέργεια του Θεού, είναι η όραση του Θεού». Η άποψη αυτή επιβεβαιώνεται στα δοθέντα αποσπάσματα. Αρχικά στους στίχους «Έσειότουν τ' όλοστρόγγυλο καί λαγαρό φεγγάρι· καί ξετυλίζει όγλήγορα κάτι πού έκειθε βραίνει, κι όμπρός μου ίδού πού βρέθηκε μία φεγγαροντυμένη», η αναφορά στο γεμάτο, καθαρό και φωτεινό φεγγάρι συνδέεται με το «ξετύλιγμα» του κρυφού, την εμφάνιση της Φεγγαροντυμένης. Ένα δεύτερο χαρακτηριστικό παράδειγμα της ιδιαίτερης διάστασης του φωτός στο σολωμικό έργο αποτελεί ο στίχος «Έτρεμε τό δροσάτο φώς στή θεϊκιά θωριά της». Εδώ, το σχήμα συναισθησίας, αλλά και το οξύμωρο αποδίδουν τις ανταύγειες του φεγγαρόφωτου στη μορφή της μυστηριακής γυναίκας. Η μεταμορφωτική λειτουργία του φωτός εντοπίζεται και στους στίχους 1-2 του απ. 4 [21], όπου η Φεγγαροντυμένη «Έκοίταξε τ' άστέρια, κι έκεινα άναγαλλιόσαν, καί τήν άχτινοβόλησαν καί δέν τήν έσκεπάσαν». Σ' αυτούς τους στίχους αρχίζει η ανιούσα κλιμάκωση της φωτοχυσίας με τη συνδρομή του πολυσύνδετου σχήματος («κι...και...και... κι...»). Το αδύναμο φως των αστεριών υποχωρεί μπροστά στην εκτυφλωτική λάμψη της Φεγγαροντυμένης. Η προσωποποίησή τους και η αναφορά του ρήματος «άναγαλλιόσαν» εκφράζουν τη χαρά των στοιχείων της φύσης για την ανάδυση του κρυφού. Τέλος, η κλιμάκωση της φωτοχυσίας ολοκληρώνεται στους στίχους 7-8 του απ. 4 [21] με τους στίχους «Τότε άπό φώς μεσημερνό ή νύχτα πλημμυρίζει, κι ή χτίσις Έγινε νάός πού όλοϋθε λαμπυρίζει», όπου η νύχτα γίνεται μέρα και όλη η πλάση εκπέμπει ένα εκτυφλωτικό και μεταφυσικό φως.

B2. α) Στο συγκεκριμένο απόσπασμα ο μύθος αναπτύσσεται σε τρία χρονικά επίπεδα. Το πρώτο καλύπτει το χρόνο του ναυαγίου και της θαυμαστής εμπειρίας που βιώνει ο Κρητικός βλέποντας τη μορφή της Φεγγαροντυμένης η οποία του χαμογελά γλυκά και δακρύζει. «Έχαμογέλασε γλυκά στόν πόνο τής ψυχής μου, /Κι έδάκρυσαν τά μάτια της, κι έμοιάζαν τής καλής μου. /Έχάθη, αλιά μου! άλλ' άκουσα τοϋ δάκρυσου της ραντίδα» (στ. 1-3 απ. 5 [22]).

Το δεύτερο επίπεδο καλύπτει την προϊστορία του ήρωα στην Κρήτη, ο οποίος μεταφέρεται συνειρμικά στο παρελθόν αναφέροντας το «χέρι», με το οποίο πολεμούσε τους εχθρούς. Θυμάται τη μαχητικότητα και τη γενναιότητα που επεδείκνυε εκεί, για να ελευθερώσει την πατρίδα του εναντίον των κατακτητών « Μήτε Όταν τόν μπομπο-Ισούφ καί τς άλλους δύο βαροϋσα/Σύρριζα στή Λαβύρινθο π' αλάιμαργα πατοϋσα» (στ. 19-20 του απ.5 [22]). Να τονιστεί ότι αυτοί οι στίχοι αποτελούν δείγματα του ιστορικού υπόβαθρου του έργου (κρητική επανάσταση 1823-4).

Το τρίτο χρονικό επίπεδο είναι η ζωή του πρόσφυγα μετά το ναυάγιο και το χαμό της κόρης (στίχοι 7-8, απ. 5[22]), όπου αναφέρει την εξέλιξη της ζωής του «Χαρά δέν τοϋ 'ναι ό πόλεμος· τ' άπλώνω τοϋ διαβάτη /Ψωμοζητώντας, κι Έρχεται μέ δακρυμένο μάτι»

β) Ο Σολωμός ψάχνοντας τον καταλληλότερο τρόπο για να δείξει ότι ο Κρητικός μαγνητίστηκε από τα μάτια της γυναικείας οπτασίας χρησιμοποιεί τη λέξη «*πετροκαλαμίθρα*» που είναι είδος πρωτόγονης, επιπλέουσας σε δοχείο με νερό, μαγνητικής βελόνας από καλάμι, δείκτης πυξίδας. Η λέξη ομοιοκαταληκτεί με τη λέξη «*ρείθρα*» που σημαίνει τα υδάτινα ρεύματα.

Στην παρομοίωση αυτή αξιοποιείται το φαινόμενο του μαγνητισμού για να δηλωθεί η έλξη μεταξύ ψυχών, πνευμάτων και σωμάτων (το φαινόμενο αυτό αξιοποιείται μεταφορικά σε πολλά κείμενα από την αρχαιότητα). Επίσης, με την παρομοίωση αυτή, που συμπληρώνεται με το σχήμα άρσης και θέσης «*Όχι στήν κόρη, αλλά σ' έμέ τήν κεφαλή της κλίνει*», ο Κρητικός εκφράζει την εντύπωση που του προξενεί το γεγονός ότι η Φεγγαροντυμένη στρέφει το βλέμμα της σ' αυτόν και όχι στην κορασιά, η οποία βρίσκεται σε θέση αδυναμίας σε σχέση με τον ήρωα. Πάντως, από το σημείο αυτό και εξής η μαγνητική έλξη που αναπτύσσεται μεταξύ του Κρητικού και της Φεγγαροντυμένης οδηγεί τον ήρωα σε μια κατάσταση ύπνωσης και βίωσης μιας συγκλονιστικής μεταφυσικής εμπειρίας.

Γ1. α) Λίγο μετά την εμφάνιση της Φεγγαροντυμένης ο Κρητικός προσπαθεί να ανακαλέσει στη μνήμη του εικόνες οικείες, οι οποίες είναι συνδεδεμένες με τη Φεγγαροντυμένη, εικόνες που ήταν παλιές και λησμονημένες, αλλά τώρα αναδύονται εκ νέου στην επιφάνεια. Η Φεγγαροντυμένη του ξυπνά ευτυχισμένες αναμνήσεις σχετικές με εξιδανικευμένες γυναικείες μορφές, τις οποίες αποδίδει μέσω του τριαδικού σχήματος «*Κάν... Κάνε... Κάν...*». Στους συγκεκριμένους στίχους εντοπίζονται στοιχεία φιλοσοφικών, και συγκεκριμένα πλατωνικών και αριστοτελικών απόψεων σχετικά με την αναγνώριση, στα πράγματα του κόσμου αυτού, ιδεών (προτύπων) που η ψυχή είχε γνωρίσει στην ιδεατή τους μορφή πριν μπει στο σώμα. Αναφορικά με τα συναισθήματα του ήρωα, ο Κρητικός βρίσκεται σε έκσταση εξαιτίας της έντασης του θαυμασμού του προς την οπτασία.

β) Στους συγκεκριμένους στίχους ο Κρητικός αφηγείται την ηθική μεταστροφή του μετά τη βίωση της μεταφυσικής εμπειρίας. Η Φεγγαροντυμένη εξαφανίστηκε, αλλά άφησε ένα δάκρυ στο χέρι του ήρωα. Η εικόνα του δακρύου στο χέρι του ήρωα είναι συμβολική. Εφόσον το δάκρυ αντιπροσωπεύει τη θεϊκή υπόσταση της Φεγγαροντυμένης και το χέρι του Κρητικού τις πράξεις και τα κίνητρά τους, τότε η απτή απόδειξη της ηθικής μεταστροφής του ήρωα οφείλεται στην επαφή του με τη Φεγγαροντυμένη. Για να αισθητοποιηθεί η αλλαγή αυτή γίνεται σύγκριση ανάμεσα στο παρελθόν και τη μετέπειτα ζωή του ήρωα. Στο παρελθόν, όσο αγωνιζόταν στην Κρήτη, σκοτώνε για να επιβιώσει. Μετά, όμως, από το ναυάγιο το χέρι που άπλωνε για να σκοτώσει,

τώρα το απλώνει για να ζητιανέψει. Εναποθέτει, δηλαδή, ο Κρητικός την επιβίωσή του στη φιλευσπλαχνία των συνανθρώπων του.

Δ1. Διαβάζοντας παράλληλα τα δύο κείμενα εντοπίζονται τόσο ομοιότητες όσο και διαφορές στο περιεχόμενο.

Αρχίζοντας από τις ομοιότητες μπορούν να σημειωθούν οι ακόλουθες:

1. Και οι δύο κεντρικοί ήρωες μέσα σε μια ονειρική ατμόσφαιρα έρχονται αντιμέτωποι με μια γυναικεία μεταφυσική ύπαρξη που εκπέμπει φως. Στον «Κρητικό» ξεπροβάλλει μέσα από το φεγγάρι «Όμως κοντά στην κορασιά, πού μ' έσφιξε κι έχαρη, Έσειότουν τ' όλοστρόγγυλο και λαγαρό φεγγάρι. Και ξετυλίζει όγλήγορα κάτι πού έκείθε βραίνει, Κι όμπρός μου ίδού πού βρέθηκε μία φεγγαροντυμένη». Αντίστοιχα, στο ποίημα του Καρυωτάκη αναφέρεται πως είχε «κάλλη άπολλώνεια φωτολουσμένα» και ότι «Ήταν νεράιδα».
2. Μία δεύτερη ομοιότητα είναι πως οι δύο ήρωες βιώνουν έντονη έκπληξη και στενοχώρια με την αναπάντεχη εξαφάνιση των δύο γυναικείων υπάρξεων. Ο Κρητικός αναφωνεί «Έχάθη, αλιά μου!» και αντίστοιχα ο ήρωας του ποιήματος του Καρυωτάκη «Κρίμα!».

Πέρα από τις ομοιότητες επισημαίνονται και διαφορές:

1. Η Φεγγαροντυμένη ξετυλίγεται μέσα από το φεγγάρι, ενώ η γυναικεία μορφή στο ποίημα του Καρυωτάκη ξεπροβάλλει μέσα από τα βράχια.
2. Η Φεγγαροντυμένη δίνει θάρρος στον ήρωα, του είναι οικεία η μορφή της «Έλεγα πώς την είχα ιδεί πολύν καιρόν όπίσω» και «Έχαμορέλασε γλυκά στον πόνο τής ψυχής μου». Αντίθετα, στο παράλληλο κείμενο αναφέρεται πως η γυναικεία ύπαρξη έχει φοβισμένο βλέμμα «τά μάτια της τά θεϊκά μέ φόβο μέ κοιτάζουν».
3. Τέλος, άλλη μία διαφορά ανάμεσα στα δύο κείμενα είναι ο χώρος στον οποίο βρίσκονται οι δύο κεντρικοί ήρωες των ποιημάτων. Ο Κρητικός βιώνει τη μεταφυσική εμπειρία μέσα στη θάλασσα σε αντίθεση με τον ήρωα του ποιήματος «Της θάλασσας νεράιδα» που βρίσκεται έξω από τη θάλασσα και βουτά μέσα στα κύματα για να πλησιάσει τη γυναικεία μορφή «Θεότρελος, ό δύστυχος, βουτιέμαι μέσ στό κύμα».

ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΕ Ο ΤΟΜΕΑΣ ΤΩΝ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΤΩΝ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΩΝ

«ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» ΚΑΙ «ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ» ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

www.floropoulos.gr

